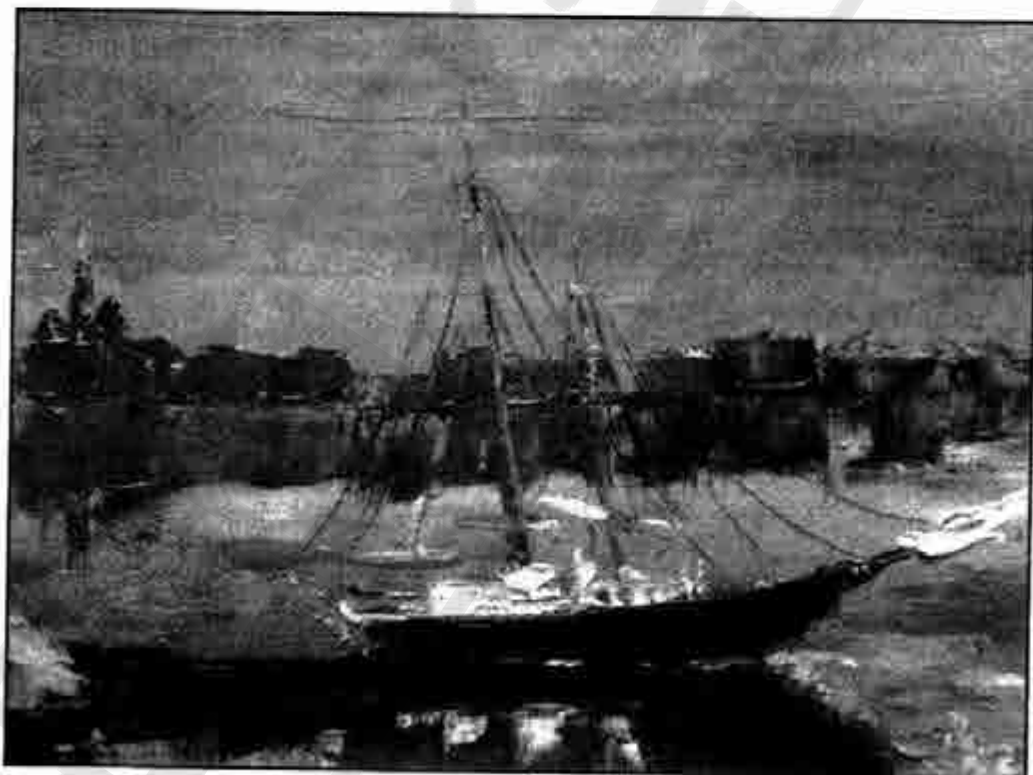

muncitorilor ale inginerului Nicolau, consemnate apoi, după peste 20 de ani, de avocata apărării în propriul lui proces. Inutil. El nu și-a dobândit dreptatea. Și ca el, poate și alții din același lot.

Pentru reabilitarea memoriei acestui valoros slujitor a Administrației C.F.R. și a Atelierelor de Locomotive, am adresat, în anul 1992, Procuraturii Generale a României un memoriu în care solicitam introducerea unui recurs extraordinar împotriva sentinței 86/1957. Prin adresa nr. 31129/92/813/93 din 31.03.1993, Procuratura Generală a răspuns că, „în urma examinării cauzei... s-a constatat că hotărârile instanței sunt temeinice și legale, nefiind motive pentru recurs extraordinar...”

Atâta am avut de spus.

Christina Petrescu-Eucea

Hurmuz Aznavorian

(1888 – 1961)

Una din personalitățile remarcabile ale perioadei dintre cele două războaie a fost Hurmuz Aznavorian, avocat strălucit făcând parte din pleiada celebrilor Istrate Micescu, Emil Ottulescu, Aurelian Benteoiu, I. Gr. Periețeanu și alții: distins autor de studii juridice, un publicist recunoscut și un excelent conferențiar public.

Hurmuz Aznavorian s-a născut în 1888, la Trapezunt. Tatăl său, licențiat la Oxford și poliglot, înființase la reîntoarcerea de la studii o școală pentru copiii armeni, dar ca urmare a politicii de exterminare a armenilor, dusă de sultanul Abdulhamid al II-lea, se refugiază în 1896, împreună cu elevii și întreaga familie, la Constanța. Aici, Hurmuz Aznavorian urmează școala primară și gimnaziul, apoi pleacă la București, unde este elev al colegiului Sf. Sava. Ajutat de fratele său mai mare, Vahram, își începe studiile universitare la Paris. Hurmuz Aznavorian a dorit să devină medic și a început cursurile Facultății de Medicină, dar nerezistând la șocul sălilor de disecție s-a retras și a intrat, ca să nu piardă anul, la unica facultate care mai primea studenți la acea dată târzie, Facultatea de Drept. Își întrerupe studiile pentru efectuarea serviciului militar și participarea la războiul balcanic din 1913.

Se întoarce apoi la Paris pentru terminarea studiilor; în 1916 incită pe studenți să se întoarcă în țară pentru a lupta în armata română (ziarul „Le Petit Parisien” din 29 august 1916 îl menționează pe Hurmuz Aznavorian ca secretar general al Comitetului franco-român). Pledează pentru întoarcerea prin Suedia și Rusia, în vederea participării la război în armata română, nu în cea franceză, cum intenționau unii studenți. Intră în luptă imediat și, căzând prizonier la Turtucaia (noiembrie 1916), este închis în lagărul din Haskovo, (Bulgaria), împreună cu Gheorghe Topârceanu, Florea Stănculescu (viitorul profesor de la Facultatea de Arhitectură) și alții. Va fi eliberat în octombrie 1918.

După această dată revine la Paris pentru pregătirea și susținerea doctoratului. În 1919 este remarcat de delegația română la Conferința de Pace de la Versailles, condusă de profesorul Eftimie Antonescu, și este numit secretar al acesteia. În această calitate a redactat rapoarte despre ocupația germană din țară, a identificat cimitirele soldaților români duși de germani în Alsacia și Lorena, și a fost trimis la Fiume și în Dalmația pentru a relata despre situația locală în urma conflictului italo-yugoslav din 1919.

Revenind în țară, este angajat în 1921 în cabinetul cunoscutului avocat Nicolae Papadat (soțul Hortensiei Papadat-Bengescu), o celebritate a baroului bucureștean. A colaborat la mai multe reviste juridice și în special la „Pandectele Române”, sub

conducerea lui Constantin Hamangiu, remarcabil jurist, scriind interesante adnotări la hotărârile judecătorești care au fixat regulile de drept controversate. Ulterior, pledează pe cont propriu mai multe cauze, dintre care unele, ca de pildă cazul Păltineanu-Lăzărescu și cazul Gaetan (menționate în Biblioteca marilor procese) aveau să-i deschidă marea carieră de avocat.

Foarte apreciat de I. G. Duca, Hurmuz Aznavorian s-a lansat la îndemnul acestuia în politică. A făcut parte, împreună cu Aurelian Benteoiu, Georget Gheorghiu și alții, din gruparea „Părerii libere” care continua linia lui I. G. Duca. În 1934 este ales deputat liberal și, în 1935, este însărcinat cu prezentarea în Parlament a raportului la mesajul tronului. A fost ales (împreună cu alți juriști) să redacteze Codul Penal, începând din 1934. Ținându-se seama de contribuția sa, a fost propus să-l prezinte și să-l susțină în Parlament (1937) alături de profesorul Vintilă Dongoroz.

Se retrage din politică în 1938, după lichidarea regimului parlamentar, dar își continuă cu succes activitatea de avocat. Democrat convins, Hurmuz Aznavorian se află printre cei dintâi oameni politici români care iau poziție hotărâtă împotriva dictaturii lui Carol al II-lea, printr-un articol curajos publicat în ziarul „Curentul”, al cărui director era Pamfil Șeicaru. Articolul intitulat „Interpretarea legilor” (pe care îl redăm mai jos) a fost incisiv, el veștejind excesul de servilism birocratic în aplicarea dispozițiilor legale în modul cel mai obedient cu putință față de puterea politică. Pentru publicarea acestui articol, ziarul „Curentul” a fost suspendat pentru câteva zile. Pledează până în 1947, când este epurat din Barou, reproșându-i-se în special zelul depus în 1946 în procesul miniștrilor antonescieni „vinovați de dezastrul țării”. Aceștia erau de fapt recunoscuți tehnocrați (Mircea Cancicov, Ion Fintescu, Mircea Vulcănescu etc.). Unii dintre aceștia, cu simpatii anglo-franceze cunoscute, își dăduseră în repetate rânduri demisia, care însă nu le fusese acceptată de Antonescu.

După 1950 este trimis la Canal; are apoi, pentru un an, domiciliu forțat la Vama Bucurei. În 1958 este implicat în procesul frunțașilor liberali sub învinuirea de „complot împotriva statului”.

Cine au fost cei inculpați în ceea ce s-a numit „procesul frunțașilor liberali”:

1. Gheorghiu Gheorghe, născut la 14 februarie 1899 în Iași, avocat.
2. Aznavorian Hurmuz, născut la 26 martie 1888 în orașul Trebizonda din Turcia, doctor în Drept, avocat, căsătorit, cu un copil.
3. Zurescu Ion, născut la 10 iunie 1911 la Viena, Austria, ziarist.
4. Lăzărescu Amedeu Dan, născut la 30 noiembrie 1918 în București, licențiat în Drept, ziarist.
5. Dimitriu Paul, născut la 21 mai 1920 în București, doctor în Drept și licențiat în Litere și Filosofie, ziarist.
6. Bolintineanu Niculae, născut la 29 ianuarie 1914 în orașul Urziceni, avocat.
7. Benteoiu Aurelian, născut la 2 iulie 1892 în comuna Făcăieni, județul Constanța, licențiat în Drept și Filosofie, avocat, căsătorit, cu doi copii.
8. Strat Gheorghe, născut la 4 noiembrie 1894 în comuna Vîrlaz, județul Galați, doctor în Drept, laureat al Facultății de Drept din Paris, pensionar, fost profesor universitar.
9. Tudor Vladimir, născut la 12 septembrie 1906 în Iași, doctor în Drept, avocat.

10. Udriște Ioan, născut la 26 iulie 1897 în comuna Orș, județul Argeș, pensionar.
11. Ștefănescu Constantin, născut la 25 noiembrie 1906 în orașul Roman, funcționar.
12. Cicei Romulus, născut la 30 septembrie 1888 în comuna Săcele, județul Brașov, contabil, căsătorit, un copil.
13. Popescu Ioan, născut la 6 ianuarie 1897 în comuna Sarânga, licențiat în Litere și Filosofie, fost profesor.
14. Stan Marin, născut la 22 februarie 1909 în comuna Făcăieni, administrator, căsătorit, cu doi copii.
15. Filipescu Ioan, născut la 26 noiembrie 1908 în București, fost avocat, căsătorit, cu doi copii.

În acest proces politic, Securitatea a folosit aceeași metodă ca și în cazul marilor procese din perioada anului 1948-1952.

Pornind de la unele fapte reale, pe care le cunoștea, dar care nu puteau fi elemente constitutive de infracțiuni de uneltire contra ordinii sociale prevăzute de art. 209 c.p., Securitatea recurgea la numeroase arestări. Prin șantaj, presiuni psihice și fizice, anchetatorii reușeau să stoarcă de la victimele lor declarații despre fapte pe care nu le săvârșiseră sau să pună într-o cu totul altă lumină anumite realități.

Astfel, după 1955, când conferința celor patru mari puteri de la Geneva părea să fie o încercare de destindere, Hurmuz Aznavorian a avut mai multe întâlniri cu foștii colegi de la „Păreri Libere” și cu mai tinerii liberali în scopul reorganizării partidului Național Liberal. În cazul că vor avea loc alegeri libere (Conferința de la Geneva lăsa să se întrevadă o asemenea posibilitate), cei implicați în reorganizarea partidului urmau să îl aleagă pe Aurelian Benteoiu în funcția de președinte al Partidului Național Liberal.

Toate aceste întâlniri, sporadice de altfel, au oferit autorităților pretextul înscenării unui proces de uneltire împotriva ordinii sociale.

Procesul a avut loc în iulie 1958; de subliniat că instanța a refuzat audierea martorilor.

Prin sentința penală nr. 661 din 21 iulie 1958, Tribunalul Militar București a considerat pe cei 15 inculpați de a se fi făcut vinovați de crima de uneltire contra ordinii sociale, acordând următoarele pedepse grele:

1. Gheorghiu Gheorghe, 25 de ani muncă silnică și 10 ani degradare civică.
2. Aznavorian Hurmuz, 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică.
3. Zurescu Ion, 18 ani temniță grea și 7 ani degradare civică.
4. Lăzărescu Amedeu Dan, 20 de ani muncă silnică și 8 ani degradare civică. (Lăzărescu Amedeu Dan făcându-se vinovat de faptul că a scris, în 1955, poezia „Cântec de ură”, adresată țărilor occidentale în care, pe lângă criticile aduse regimului politic din România, și-a exprimat și indignarea față de pasivitatea acestora și a citit-o coinculpaților Dimitriu Paul, Gheorghiu Gheorghe și Aznavorian Hurmuz.)
5. Dimitriu Paul, 16 ani muncă silnică și 5 ani degradare civică.
6. Bolintineanu Nicolae, 16 ani muncă silnică și 5 ani degradare civică.
7. Benteoiu Aurelian, 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică.

8. Strat Gheorghe, 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică.
 9. Tudor Vladimir, 20 de ani muncă silnică și 10 ani degradare civică.
 10. Udriște Ioan, 16 ani temniță grea și 6 ani degradare civică.
 11. Ștefănescu Constantin, 15 ani muncă silnică și 5 ani degradare civică.
 12. Cicei Romulus, 15 ani temniță grea și 5 ani degradare civică.
 13. Popescu Ioan, 15 ani temniță grea și 5 ani degradare civică.
 14. Stan Marin, 8 ani închisoare corecțională și 4 ani interdicție corecțională.
 15. Filipescu Ioan, 7 ani închisoare corecțională și 4 ani interdicție corecțională.
- Tuturor inculpaților li s-a dispus confiscarea averii.

După trecerea prin temnițele de la Văcărești, Jilava și Galați, Hurmuz Aznavorian a murit în 1961 la Botoșani, în vârstă de 73 ani.

Nu i se cunoaște mormântul.

După 38 de ani, în urma recursului în anulare declarat de procurorul general împotriva sentinței penale nr. 661 din 15 iulie 1958 a Tribunalului Militar București, Curtea Supremă de Justiție – Secția Penală, prin Decizia nr. 724 din 22 martie 1996, casează sentința penală nr. 661/1958, achită pe inculpații respectivi și înlătură pedeapsa complementară a confiscării totale a averii.

*
*
*

Mare iubitor de pictură, Hurmuz Aznavorian a fost prieten cu pictorii Petrașcu și Tonitza. În 1934, cu o zi înaintea închiderii expoziției de la „Universul”, îl descoperă pe Alexandru Ciucurencu, pe care îl recomandă prietenilor săi colecționari, lansându-i astfel cariera și ajutându-l financiar în perioada de început. Pictorul le-a fost foarte recunoscător, atât lui, cât și fiicei, Rodica Aznavorian. Locuința modestă a avocatului Aznavorian, de pe strada Cazzavilan 31, va deveni o adevărată pinacotecă, cu peste 300 de tablouri, inclusiv ale unor tineri pictori români ca Octav Anghelută, Alexandru Padina, Adam Băltatu și Eugen Drăguțescu.

Cunoscându-i-se propensiunea pentru artele plastice, este trimis în Croația pentru a discuta cu sculptorul Meštrović proiectul statuii lui Ion I. C. Brătianu, aflată în prezent în scuarul de lângă Muzeul Literaturii Române.

După epurarea din Barou, Hurmuz Aznavorian își declară profesia de expert de artă pentru a putea beneficia de cartela de alimente; din păcate, este nevoit să vândă o mare parte din colecție pentru a-și întreține familia.

În amintirea lui Hurmuz Aznavorian s-a înființat la Săftica, în fosta fermă a familiei, „Fundatia Avocat Hurmuz Aznavorian”, destinată păstrării memoriei sale și ajutorării prin burse a tinerilor avocați aflați la început de carieră.

Pentru recunoașterea calităților lui de „connaissance” și colecționar de artă, toate tablourile păstrate de fiica sa, care au scăpat de confiscările din timpul detențiilor sau au rămas nevândute, au fost donate Muzeului Colecțiilor de Artă din București.

Materialul de față a fost întocmit pe baza documentelor puse la dispoziție de doamna Rodica (Aznavorian) Sfîntescu și domnul Claudiu Sfîntescu.

Interpretarea legilor

de H. Aznavorian

O instituție legală, intrată în familia Dreptului, se detașează de autorul ei, și urmează a se adapta în climatul lumii juridice.

A interpreta o lege, înseamnă a-i găsi locul în ordinea juridică înlăturând excesele și pasiunile cari au determinat-o.

A căuta pe autor sau intenția lui, înseamnă a prelungi în ordinea juridică, toată scăderile legate de firea omenească.

Principiile dreptului sunt superioare intenției legiuitorului, când această intenție depășește în realizare ordinea de drept care se întemeiază pe principii. Chiar în lipsa unei Constituții, există o limită, nu de legiferare, ci de acceptare a unor consecințe derivate din legi. Aici apare rolul magistratului. El e elementul ponderator al zelului excesiv al legiuitorului sau al pornirii lui de a voi peste ordinea permisă juridică.

O lege, ca să intre în familia dreptului, trebuie să fie admisă de membrii permanenți ai acestei familii, cari sunt principiile juridice. O lege care explodează ca o bombă în templul juridic, n-are ce căuta aci, și efectele ei explozibile se pot opri, în pragul acestui templu, dacă magistratii își îndeplinesc liber datoria.

De aceea, o lege n-are istoric, nici personalitate. Vocabularul ei trebuie să se încadreze în ordinea generală, altfel totul se năruie.

E ca și în știința arhitecturii. Nu se poate crea un sistem de construcțiune care în aplicațiunile lui să ducă la rezultatul inadmisibil ca stâlpii de rezistență ai construcției să fie mai slabi decât greutatea construcțiunei.

În ordinea legilor fizice, o construcțiune întemeiată pe astfel de norme, se năruie cu toată aroganta voință a legiuitorului.

În ordinea juridică, mai curând ori mai târziu, toate rezultatele obținute astfel cu siluirea dreptului și a principiilor lui, se răzbună.

Un întreg sistem social și politic se prăbușește, dacă se stăruie cu tot dinadinsul împotriva principiilor juridice eterne.

În ordinea morală ca și în ordinea fizică, cine iese din disciplinele fundamentale pregătește haosul.

